

نگاهی به بافت تاریخی

پیرجند (جلد اول)

(از ده، میان ده، ته ده)

نویسنده:

مهدی قیطاسی

۱۴۰۸/۳/۲۱

انتشارات طلایی پویندگان دانشگاه

سرشناسه	فیطاسی، مهدی، ۱۳۷۲ -
عنوان و نام پدیدآور	نگاهی به بافت تاریخی بیرجند/ نویسنده مهدی قیطاسی.
مشخصات نشر	تهران: طلایی پویندگان دانشگاه، ۱۳۹۷ -
مشخصات ظاهری	ج: ۱
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۲۴۸-۷۹۶-۴ : ۱۰۰۰۰۰ ریال
وضع فهرس و رسی	فیا
داشت	کتابنامه.
ملاحظات	ج: ۱. (محلہ سر دہ، میان دہ، تہ دہ) -
موضوع	جند
موضوع	Birjand (Iran)
رہ بندی کنگرہ	DSR ۲۰۷۵/۵۶۹۱
رہ بندی دیوبی	۹۵/۸۳۰
شمارہ کتابشناسی ملی	۵۲۳۴۱۸

نام کتاب	نگاهی به بافت تاریخی بیرجند (محلہ سر دہ، میان دہ، تہ دہ)
ناشر	طلایی پویندگان دانشگاه
نویسنده	مهدی قیطاسی
ویراستار ادبی	زینب اصالتی
صفحه آرا	سمیرا سبحانی
چاپخانه صحافی	حمزہ ای
قطع	رقعی
نوبت چاپ	اول ۱۳۹۷
شمسارگان	۱۰۰ نسخه
قیمت	۱۰۰،۰۰۰ ریال
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۲۴۸-۷۹۶-۴

WWW.BOOKGOLDEN.IR

تهران - میدان انقلاب، مابین ۱۲ فروردین و منیری جاوید، خیابان شهید نظری
 پلاک ۱۳۰ - طبقہ پنجم غربی. تلفن: ۶۶۹۵۰۵۳۲ - ۶۶۹۵۰۶۳۷، تلفکس: ۶۶۹۷۱۲۲۵

ایران سرزمین موارث کهن، در طول تاریخ تمدن بشری نقش مهمی در عرصه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی و هنری ایفا نموده است. شهر ایرانی نماد فرهنگ و تمدن ایرانی است. اگرچه توافق مشترکی در مورد شکل‌گیری، رشد و توسعه شهرها بین عوامل مؤثر در توسعه آن‌ها وجود ندارد، آنچه مسلم است این است که پدیده شهر، جریانی است که در طی زمان، مراحل از شکل‌گیری، رشد و یا رکود را پشت سر گذاشته است.

اهمیت و ضرورت بافت‌های تاریخی و بالارزش نه به‌عنوان پدیده‌ای نمادین بلکه به دلیل ساخت سیر تحول و تکامل تاریخ شهرسازی و تمدن شهرنشینی، حفظ هویت، اصالت شهری و تبیین حیات شهری مورد توجه است. شهرها دارای ارزش اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بالایی است. این ارزش و اهمیت در بافت قدیم شهر بیرجند ضرورتی انکارناپذیر است. بافت قدیم بیرجند که خاستگاه اولیه شهر بیرجند است در زمانی که بسیاری از مکان سکونت در شهر بوده، امروزه به دلیل معضلات و مشکلات مختلف اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و کالبدی جاذبه خود را از دست داده و محل استقرار گروه‌های مختلف جامعه با پایگاه و منزلت اجتماعی متفاوت گردیده است که در صورت تداوم این

روند و همچنین عدم توجه به این بافت، احتمال تبدیل شدن این بافت به مکانی مستعد برای جرم و جنایت می‌شود؛ لذا اهمیت این مسئله در بافت تاریخی بیرجند، لزوم مطالعه حیات کالبدی، اقتصادی، اجتماعی و ... را بیش از پیش ضروری می‌نماید.

ردوین این کتاب سعی بر این شده است، با بررسی محله‌ها به ده، میان ده و سرده، اطلاعات کلی از ویژگی‌های هریک از این محله‌ها، رقب‌های ویژگی‌های ماهوی و رویه‌ای شهری نشان داده شده است. نویسنده امیدوار است مطالب این کتاب مورد استفاده معماران، شهرسازان و... قرار گرفته و انتقاد دارد متخصصان و صاحب‌نظران با انتقادات سازنده خود نگارنده را در ردوین کتب جامع‌تری در این زمینه یاری فرمایند.

مهدی قیطاس - بهار ۱۳۹۷

۱۳	فصل اول: معرفی اجمالی شهر بیرجند
۱۵	موقعیت شهر بیرجند
۱۵	ویژگی‌های جغرافیایی و طبیعی
۱۶	آب‌های سطحی
۱۶	آب‌های زیرزمینی
۱۷	آب‌های فصلی
۱۷	وجه تسمیه شهر بیرجند
۱۸	تاریخ تحولات شهر بیرجند
۱۸	دوران تاریخی پیش از اسلام
۱۹	دوران تاریخی پس از اسلام
۲۷	فصل دوم: بافت تاریخی بیرجند
۲۹	نحوه شکل‌گیری و توسعه شهر بیرجند (هفته اول شهر بیرجند)
۳۰	روند تغییرات در بافت تاریخی شهر
۳۲	ویژگی‌های بافت تاریخی
۳۲	نظام کاربری و فعالیت
۳۳	نظام حرکت و دسترسی
۳۳	نظام استخوان‌بندی فضاهای همگانی
۳۴	نظام فرم کالبدی
۳۵	نظام منظر شهری
۴۳	فصل سوم: بررسی محله‌ها
۴۵	محله سرده
۴۵	موقعیت محله در بافت تاریخی
۴۵	وجه تسمیه
۴۶	بناهای تاریخی محله‌ها

۴۷	محلّه میان ده
۴۷	موقعیت محلّه‌ها در بافت تاریخی
۴۷	وجه تسمیه
۴۸	بناهای تاریخی محلّه‌ها
۴۸	محلّه ته ده
۴۸	موقعیت محلّه‌ها در بافت تاریخی
۴۹	وجه تسمیه
۵۱	بناهای تاریخی محلّه‌ها
۵۳	فصل چهارم: بررسی وضعیت و بسترهای محله‌های ته ده، میان ده، سرده
۵۵	بررسی محیط تاریخی (سردر، دوار، دوره‌ها)
۵۶	حصار شهر قدیم
۶۰	بررسی محیط حقوقی
۶۱	بررسی مالکیت اراضی
۶۱	بررسی محیط اجتماعی
۶۲	بررسی محیط اقتصادی
۶۲	بررسی محیط تشکیلاتی و اجرایی
۶۲	نظام کاربری زمین
۶۳	نظام حرکت و دسترسی
۶۳	سلسله مراتب شبکه معابر
۶۳	نظام حمل و نقل همگانی
۶۳	شبکه حرکت و دسترسی پیاده و دوچرخه
۶۴	نظام تأسیسات و تجهیزات شهری
۶۴	شبکه آب، برق، گاز و مخابرات
۶۴	شبکه دفع آب‌های سطحی

شبکه فاضلاب	۶۴
نظام فعالیت و تجربه فضاهای همگانی	۶۴
بازشناسی وضعیت موجود فضاهای همگانی به مثابه نظامی از قرارگاه‌های رفتاری	۶۴
ادراک و تجربه مردم از کیفیت و هویت فضاهای همگانی	۶۵
ایمنی و امنیت محیط	۶۶
نظم فرم کالبدی	۶۷
بررسی نظام لوک‌بندی	۶۷
بررسی نظام د بندی قطعات	۶۷
بررسی نظام تودگی و ارتفاعات ساختمان‌ها	۶۸
بررسی کیفیت ازیه و لحاظ سخت	۶۸
بررسی کیفیت معماری ازیه	۶۹
بررسی قدمت ابنیه	۶۹
بررسی مصالح	۶۹
نظام استخوان‌بندی فضاهای همگانی	۷۰
بازشناسی فضاهای باز همگانی	۷۰
نظام منظر شهری	۷۰
بازشناسی دیده‌ها	۷۰
مؤلفه زیست‌محیطی	۷۱
نظام قرارگاه طبیعی	۷۱
فصل پنجم: جمع‌بندی	۷۹
فهرست منابع و مآخذ	۸۹